

‘तान्’ सर्वान्, वायुदेवतायै, कुर्यात् । प्राणो मुखनासिकावर्त्ती ।
अपानोऽधोद्वारवर्त्ती । व्यानः सर्वदेहव्यापी । उदान उत्क्रान्ति
हेतुः । समानः सर्वशरीरसाम्येनान्नरसप्रेरणहेतुः । यद्यपि
प्राणादयस्तस्मात् पुरुषशरीरात् पृथक्कर्तुमशक्याः, तथापि
तत्रैवावस्थितान् वायवे समर्पयेत् । एवं चक्षुर्मनःश्रोत्राण्यपि
तत्र स्थितान्येव सूर्यचन्द्रमसोदिग्भ्यः समर्पयेत् । प्रजापतये
तु तच्छरीरस्थं ‘पुरुषं’ जीवात्मानं, समर्पयेत् ॥

इति अष्टादशोऽनुवाकः ।

अथैकोनविंशोऽनुवाकः ।

अथैकोनविंशानुवाकमाह । “अथैतान् रूपेभ्यः आल-
भते । अतिह्रस्वमतिदीर्घम् । अतिकृशमत्यसलम् । अतिशु-
क्लमतिकृष्णम् । अतिसूक्ष्णमतिलोमशम् । अतिकिरिटमति-
दन्तुरम् । अतिमिर्मिरमतिमेमिषम् । आशायै जामिमम् । प्रती-
चायै कुमारीम्” [१८] इति । पूर्वोक्तेभ्यः तत्तद्देवताभ्यश्च
अत्यन्तवैलक्षण्यद्योतनायाय शब्दः । ‘एतात्’ वक्ष्यमाणानतिह्र-
स्वादीन् पुरुषान्, ‘अरूपेभ्यः’ समीचीनरूपरहितेभ्यः कुक्षित-
रूपाभिमानिभ्यः, ‘आलभते’ अतिह्रस्वादयः प्रसिद्धाः । ‘अति-
किरीटः’ अत्यल्पदन्तः । ‘अतिदन्तुरः’ अत्युन्नतदन्तः । ‘अति-
मिर्मिरः’ अत्यर्थं निमिषदृष्टिः । ‘अतिमेमिषः’ सदाविस्फा-
रिताक्षस्तद्वृष्टिः । एतान् सर्वान् रूपेभ्यः आलभत इति
पूर्वत्रान्वयः । ‘आशायै’ अलभ्यवस्तुविषयतणाभिमानिन्यै, ‘जा-